

Riktlinjer modersmålsundervisning – Grundskolan ~~och anpassad grundskola~~

Danderyds kommun

Diarienummer	Senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarig processägare
UN-2020/0035 UN 2024/0307	2020-02-05 2024-06-12	Utbildningsnämnden	Chef enheten för flerspråkighet

Dokumentets syfte

Riktlinjerna **grundar sig i skollagstiftningen och fastställer ramar för modersmålsundervisning för elever i grundskola och anpassad grundskola i Danderyds kommun. s-grundskolor samt för folkbokförda i kommunen som går i fristående grundskolor eller kommunala grundskolor i annan kommun.**

Dokumentet gäller för

Riktlinjerna för modersmålsundervisning gäller skolformerna grundskola och anpassad grundskola och omfattar elever både i Danderyds kommunala skolor och i de fristående skolor belägna i kommunen, som följer den svenska läroplanen. **Samtliga grundskolor och grundsärskolor i Danderyds kommun**

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Modersmålsundervisning för elever i grundskola och anpassad grundskola i Danderyds kommun	3
Modersmål, förstaspråk	3
Modersmålsundervisning i minoritetsspråk ~~Nationella minoriteter har utökad rätt~~	3
Modersmålsundervisning	4
Prövning	6
Lästips	6

Modersmålsundervisning för elever i grundskola och anpassad grundskola i Danderyds kommun

Syftet med undervisningen i ämnet modersmål är att eleverna utvecklar kunskaper i och om sitt modersmål. Att ha tillgång till sitt modersmål underlättar språkutveckling och lärande inom olika områden. Skolformen och elevens bakgrund avgör om eleven har rätt till, eller ska ha möjlighet att få undervisning på sitt modersmål.

Modersmål, förstaspråk

Modersmål är det eller de språk som ett barn lär sig först. Ett barn kan ha flera modersmål om föräldrarna har olika modersmål som är deras första språk. Med modersmål och förstaspråk menar man vanligtvis det eller de första språk som barnet lär sig i tidig ålder, i en miljö där språket talas och kännetecknas av att vara huvudspråk när man kommunicerar. En person kan med andra ord ha flera förstaspråk, till exempel genom att ha föräldrar, som talar varsitt språk. Den som behärskar flera förstaspråk kallas för flerspråkig.

Flerspråkiga barn i förskolan och förskoleklassen ska ha möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, men erbjuds inte modersmålsundervisning. Elever i grundskolan och **anpassade grundskolan** har rätt till modersmålsundervisning under de förutsättningar som anges i riktlinjerna.

Alla elever som **går i en grundskola eller anpassad grundskola i är folkbokförda i Danderyds kommun** har möjlighet att ansöka om modersmålsundervisning. **Som framgår ovan omfattar erbjudandet elever i såväl kommunala skolor som i fristående skolor vilka undervisar enligt den svenska läroplanen.** Likaså gäller detta elever som är inskrivna i någon av kommunens skolor som läser enligt den svenska läroplanen.

För elever i någon av Danderyds skolor som är folkbokförda i annan kommun, finansieras modersmålsundervisningen av elevens hemkommun. På samma sätt kan andra kommuners skolor som har elever från Danderyd i modersmålsundervisning få ersättning för denna.

Om eleven inte själv kan ta sig till den skola där modersmålsundervisningen sker, är det vårdnadshavarna som ansvarar för transporten av eleven till och från den skolan. Danderyds kommuns riktlinjer för skolskjuts gäller.

Modersmålsundervisning i minoritetsspråk Nationella minoriteter har utökad rätt

Elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna **har rätt till modersmålsundervisning i minoritetsspråket.** De (de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.), har rätt till modersmålsundervisning, även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Eleven behöver inte heller ha grundläggande kunskaper i språket. Huvudmannen är skyldig att anordna modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken även om endast

en elev i kommunen ansöker om undervisning i språket. Kravet på att det måste finnas en lämplig lärare gäller dock även för de nationella minoritetsspråken. En romsk elev som kommer från utlandet kan få modersmålsundervisning i två språk om det finns särskilda skäl.

Som regel kan en elev bara få modersmålsundervisning i ett språk.

När det gäller modersmålsundervisning i minoritetsspråken har elever en utökad rätt jämfört med vad som annars gäller för modersmålsundervisning. Det ställs inga krav på att språket ska vara elevens dagliga umgängesspråk i hemmet eller att eleven har grundläggande kunskaper i språket.¹

Huvudmannen är skyldig att anordna modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken även om endast en elev i kommunen ansöker om undervisning i språket. Kravet på att det måste finnas en lämplig lärare gäller dock även för de nationella minoritetsspråken.²

Modersmålsundervisning får inte omfatta mer än ett språk för en elev. En romsk elev som kommer från utlandet kan dock få modersmålsundervisning i två språk, om det finns särskilda skäl.³

Läsa modersmål som andraspråk, nationella minoritetsspråken

Minoritetsspråken har två kursplaner och en elev kan välja att läsa språket som ett första eller andra språk. Elever kan läsa sitt modersmål som andraspråk, om språket är ett av de nationella minoritetsspråken.

Ett andraspråk anses vara det språk som barnet lär sig efter att helt eller delvis ha tillägnat sig ett förstaspråk. Ett andraspråk kännetecknas av att det används i den huvudsakliga kommunikationen i en miljö, där språket talas.

Eleven har rätt att läsa minoritetsspråk som språkval.⁴

Elever i Danderyds kommuns grundskolor har möjlighet att fortsätta studier i modersmål, även om språket, efter påbörjade utbildning, inte längre utgör elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Modersmålsundervisning Förfarande för elever i Danderyds kommun eller för elever i kommunala eller fristående grundskolor utanför Danderyds kommun

Det framgår i skollagen⁵ att elever i grundskola och anpassad grundskola ska erbjudas modersmålsundervisning om vissa förutsättningar är uppfyllda. En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska

---

¹ 10 kap. 7 § 2 st och 11 kap. 10 § skollagen (2010:800)

² 5 kap. 10 § 2 st. skolförordningen (2011:185)

³ 5 kap. 9 § skolförordningen (2011:185)

⁴ 9 kap. 6 § p. 1, skolförordningen (2011:185), istället för t.ex. franska, tyska eller spanska som normalt erbjuds som språkval

⁵ 10 kap. 7 § och 11 kap. 10 § skollagen (2010:800)

ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om Elever i grundskolans årskurs 1–9 och ska erbjudas undervisning i modersmål om

- en eller båda vårdnadshavarna har annat språk än svenska som modersmål,
- språket är utgör elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
- eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Elever i förskoleklass har inte rätt till modersmålsundervisning.

Huvudmannen är också skyldig att erbjuda elever som är adoptivbarn och har ett annat modersmål än svenska modersmålsundervisning, även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Eleven måste dock ha grundläggande kunskaper i språket.⁶

Modersmålsundervisning får anordnas som språkval i grundskolan och specialskolan, som elevens val⁷, inom ramen för skolans val, eller utanför den garanterade undervisningstiden.⁸ I Danderyds kommun sker modersmålsundervisning utanför den garanterade undervisningstiden. Eleven erbjuds modersmålsundervisning under högst 9 år, vilket ökar möjligheterna för eleven att använda betyget för att söka gymnasieskola. En elev som får modersmålsundervisning får fortsätta att delta i undervisningen, även om språket skulle upphöra att vara dagligt umgängesspråk för eleven.⁹

Huvudmannen är endast skyldig att anordna modersmålsundervisning om

- minst fem elever som ska erbjudas modersmålsundervisning i grundskolan/grundsärskolan språket önskar sådan undervisning och som har rätt till undervisningen,
- dessa elever önskar att få undervisning i språket, och
- det finns en lämplig lärare.¹⁰

Som en möjlig lösning på en brist på tillgång till lämplig lärare kan fjärrundervisning anordnas. För att uppfylla kravet på en lämplig lärare finns möjlighet för huvudmannen att få använda anordna fjärrundervisning i modersmål och för att ge elever studiehandledning på modersmålet.¹¹

Svenskt teckenspråk beviljas i Danderyds kommun på samma grunder som andra modersmål. som inte är minoritetsspråk.

---

⁶ 5 kap. 7 § skolförordningen (2011:185)

⁷ Riksdagen har fattat beslut om ändringar i skollagen som innebär att elevens val tas bort i grundskolan från och med höstterminen 2024, Lag (2023:943) om ändring i skollagen (2010:800)

⁸ 5 kap. 8 § skolförordningen (2011:185)

⁹ 5 kap. 12 § skolförordningen (2011:185)

¹⁰ 5 kap. 10 § skolförordningen (2011:185)

¹¹ 21 kap. skollagen (2010:800) samt 5 kap. 4 § och 5 a kap. skolförordningen (2011:185)

Prövning

Det är möjligt för elever att göra s.k. prövning¹² i ämnet modersmål. Det är rektorn som beslutar om prövning efter ansökan från vårdnadshavarna och om förutsättningarna för prövning i ämnet modersmål är uppfyllda. En förutsättning för prövning är att huvudmannen erbjuder det önskade språket inom ramen för ämnet modersmål. Bestämmelserna om betygssättning i 3,10 och 11 kapitlet skollagen (2010:800) gäller i tillämpliga delar även i fråga om prövningen. En prövning är förenad med en avgift på 500 kr.

Lästips Hänvisning

Ytterligare information om modersmålsundervisning finns tillgänglig på Skolverkets webbplats.¹³

Skollagen (SFS 2010:800)

Skolförordningen 5:e kapitlet och 5a samt 15 kapitlet (SFS 2011:185)

Läroplan Lgr 11

Kommentarmaterial till kursplanen i modersmål utom nationella minoritetsspråk (reviderad 2016) — Skolverket

---

¹² Bedömning av en elevs kunskaper inom ett specifikt ämne, ”tenta av” 3 kap. 21 § skollagen (2010:800). Prövning innebär en möjlighet att få visa sina kunskaper och få en ny objektiv bedömning, som kan resultera i ett annat betyg än det ursprungliga. Närmare bestämmelser om prövning finns i 10 och 11 kapitlet skollagen (2010:800) samt i 5 kapitlet Skolförordningen (2011:185)

¹³ <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/ratt-till-modersmalsundervisning> (länk hämtad 2024-05-14)